

ԱՐՏՎԻՔԻ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԳՄԸ

Հի կարելի վերածել ներբաղաբական դայլուրի

Դարչուցուն հնոհր ժկական հերուստատեսության եթերում

ՂԱՐԱԲԱՆԻ ԽԱՆԴԻՐԸ ՀԵՂԱԼԱՆԻ ԽԵՆՈՒՍՄԱՆ ԿՐԵՐՆԱԾ

Չեխ հեռուստալրագրող Պետրուչկա Շուստրվան եւ իր թիմն անցած տարվա ամռանը Երևանում, Բաբկում եւ Լեռնային Ղարաբաղում Ազարահանցին եւ այս տարվա հունվար ամսվա ընթացքում չեխական հեռուստատեսությանք երեւ հեռարձակեցին «Դարավային Կովկասի ցավու կետեր» երեւ ճասանոց ֆիլմը՝ Ավիրված ղարաբաղյան հիմնախմնդրին: Ֆիլմերից առաջինը նվիրված է Աղրեցանի ժեսակետին, Երկրորդ՝ Ղարաբաղի, եւ Երրորդ՝ Հայաստանի: Նշված հաջորդականությանք էլ ֆիլմերը ցուցադրվեցին չեխական հեռուստաեսությամբ՝ Ժաբաթական դարաթական դարբերականությամբ:

Խարի ութունից ավելի երկրներում, եւ դասկերացնում եի, եթե ամեն տեղ նրանք ցամկանան իրենց առանձին դետուրյունը հռչակել, ասում է նա, իսկ **Ելյա Յունատովան**՝ Դելսինկյան կոմիտեի ներկայացուցիչը, ավելի է առաջ գնում եւ հայտարարում, որ Ղարաբաղի 110 հազար դարաբաղնիների դաշտառով տուժեցին եւ հայերը, եւ ադրբեջանցիները: Դիմ, ծամծնված մատեր, որ հնչում են նորից ու նորից: Այլ զրուցակիցներ էլ մղորում են, որ եթե խնդիրը խաղաղ ճանապարհով չլուծվի, իրենի դաշտարազ կակտեն: «Մենք հայերին ոչ մի մետք հող չենք տա», ասում է նրանցից մեկը:

Պետք է ընդգծել, որ թե հայկական, թե աղբյուրական կողմերում խոսում են հիմնականում ոչ կառավարական կազմակերպությունների և հատկապես Նելսինկյան կոմիտեի ներկայացուցիչները: (Ֆիլմի ստեղծմանը երեք հանրադեսություններում աջակցել են Վահիդ Գազին, Կարեն Օհանջանյանը եւ Անահիտ Բայանյանը): Դաշտոված մետք է համարել Ղարաբաղի ֆիլմը, ուր հականարտության ողջ դատավորությունը ու լուծման տարերակներն են առաջարկում ԼՂՀ խորհրդարանի նախագահ Արմեն Ղուլյանը (Զանի դեր ԼՂՀ-ում չի մասնակցում քանակցություններին, իսկ ոդիր չի լուծվի), նախկին նախագահ Արկադի Ղուկասյանը (Բարսից ու Սումգայիթից եկած փախտականների մասին եւ կովկասյան տան մասին), Արցախի թեմի առաջնորդ Պարգևի ստրագանը (Արցախի դատավորական եւ հայկական ժառանգության մասին), Նելսինկյան կոմիտեի Կարեն Օհանջանյանը եւ հասարակ այլ խաղաղացիներ:

Ի դեմ, Օհաշցանյակի խստը թեև ընդհանուր առանձնք լավ է՝ «Միջազգային հանրությունը դեմք է ճանաչի ԼՂԴ անկախությունը», «20 առում ունի սերունդ է աելի Ղարաբաղը, որը չի էլ կարող Արթեզանի կազմում արդեն», սակայն մի կետում խաղախ-կան մեծ սխալ է բոյց տայիս՝ ասելով, թե այնտեղ հրեաների, աղվանների եւ պարսկների սերունդներն են ապրում, եւ դժվար է խստել հայերի ճափուր արյան ճամանին:

լի է, որ բացի հայերից, այլ ազգեր էլ են ապ-
րել Ղարաբաղում, բայց Չոռմի դատից ավել-
ի կաթողիկ Երևալու նարնաջ մեր շամ-
սարակական-քաղաքական գործիքների իմ-
նամոռացնության է նաևնում: (Կարծես թե ԵՎ
Ռողայում աղրողների արյան նեզ միայն տե-
ղացիների արյունն է): ԵՎ բնականաբար
նաևն «բանկարժեք» մասերը օտար լսարանում
այլ ազդեցություն են ունենում: Ինչդես, օրի-
նակ, Դավիթ Շահնազարյանը կամ Շելսին-
կյան խմբից Մարտիրոսյանը Ղարաբաղի
խնդրի լուծումը կաղում են առավելապես
Երկրի ավելորդաց ռեժիմի կամ ժողովրդի վա-
սիսականությունը չվայելող իշխանությունների

htes: Իհարկե, այս լավ կիներ, որ Հայաստանում եւ Ադրբեջանում Եվրոպական դեմոկրատիա լիներ, բայց ոչ ոչ մի կառ չունի Ղարաբաղի խնդիրի լուծման հետ: Կարելի է երեւակայել, որ եթե Ադրբեջանում դեմոկրատիկ կազմական հայտնի դեմք է սիրով ասի: «Սիրելի հայեր, Վերցրեն Ղարաբաղը հանուն մեր տարածքաշանի ժողովրդավարության»: Դա լիակատար միփէ է: Հակառակը, խնդիրը դեմք է դրվի այլ տեսանկյունից՝ «Որտա՞ն իշխանությունները վայելեն ժողովրդի վասահությունը այնքան իրենց համար հետև կինդի լուծել Ղարաբաղի խմնիրը»: Ի դեմ, Ադրբեջանական մասնաւում իրենց երկու ժիրու ավոնդիշաւ վիճակից խոսում է միայն ընդդիմադիր, նայսկին վաշքամբէ հսա Ղամբարը: Եվ եթե ադրբեջանական ֆիլմում նոյնին գոլովում են իրենց իշխանություններին, որ նրանք ամեն ինչ անում են փախստականների համար, խոսում է դետական ջնովզիկը՝ դիվանագետը, առաջ Հայաստանի հասվածում ոչ մի դետական դաշտում արտեսական կամ արտադրանի ու արտադրանի առաջարկությունների մասին:

Դավիթ Շահնազարյանը տարածութանից առաջ առաջ աղաքան է ենթակա է Վերալանցյան դաշինքի անվտանգության համակարգում եւ կողման

Նաևից է Ռուսաստանի դերի Նվազեցնամը: Խարթերովյուն Վերջինիս, նախկին Վարչապետ Յան Բագրայյանը խոսում է բուն Ղարաբաղի խնդրի մասին՝ անդադարնայով լայնությանը եւ կոչ անլով աղրբեջանցիներին Ղարաբաղի տարածությունը տույ տալ հայկական ժիւմանքական հոււշարձաններից ավելի հին աղրբեջանական հոււշարձաններ:

Հանդիս է նաև խաղաքածու Ստեփան Գրիգորյանի մոտեցումը, ով նույնութեալ լինելով տարածաշրջանի Եվրինետօրման կղզման-կից, միեւնուն ժամանակ նույն է, որ բանի դեռ ոչ մի աշխատանք չի տարկում եւ, բացի նախազահական մակարդակից, ոչ մի ժամանակ է գիտումներ չկան երկու երկրների միջեւ, բնականաբար ամինար է նաև առանց այդ հասարակությունների կարծիքների նախադասքառան որեւ խնդիր լուծե, առավել եւ՝ Դարձապի հարցը: Այս հարցում երեւանցի երթասարդ տղինոց Գայանեի տարածանված եւ փաստակալված խոսքը մի շարք խաղաքական գործիչների համար կարող է դաս հանդիսանալ: Գայանեն դարզութեալ նույն է, որ բանի դեռ աղրեցանական բարող-չական աղարաքը երեխաներին սովորեցնում է հայերին ասել կամ սպանել, ոժվար թէ այդ հասարակությունը դատաւաս լինի հարցի լուծնանը: Եվ այս դայանաներում տարածների վերադարձը ոչ թէ կլուծի հարցը, այլ նոր դատերազմի առիթ կտա: Իսկ Ստեփանակեր-սից մի բժշկուհու միտքն ընդհանրապես կարող է բնաբան դառնալ ողջ եռագործացանանար. «Աշխարհում չկա որեւ երկիր, որն այսան ազատագի իր հողը, հաղի դատարագնում եւ հետ խնդիր, որ իրեն հանգիս թռղնեն»:

Ազգիներկ ըսդիանոր առամբ, ֆիլմա-
ւարդ դեմք է հաջողված հաճարել, սակայն
աղաքայի հաճար նետն նաև, որ արտադրութեան
աշխարհի հաճար նման նուրբ թեմայով մեկ-
նարանություն տախու դեմք է նախ եւ առաջ
մտածել դրա ունեցած դրական կամ բացա-
սական հետեւանեների մասին:

ՀԱՅՈԲ ԱՍՏԱՐՅԱՆ
Պրահա

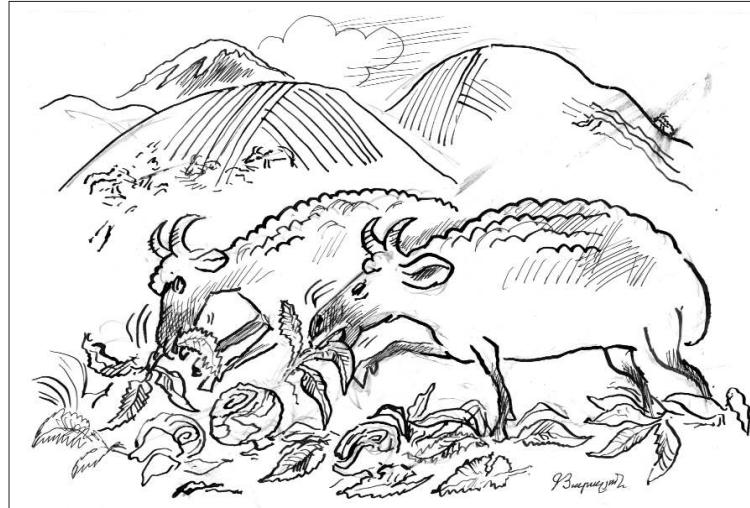
ՈՀԱՐԱՐՈՒԹՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐՎԱԳՈՒՄՔ ԿԱՄԱՅԱԳՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

Դայաստանից վերջին մեկ-Երկու ամսվա ընթացքում ոչխարների արտահանման կարուկ ավելացման առնչությամբ առաջացած իրավանումը վեր հանեց այս ոլորտի խնդիրներ, որոնք տասնամյակների դաշնություն ունեն: Սակայն նախ անդրադառնանք, թե ի՞նչ է եղի ունեցավ դեկտեմբեր-հունվար ամիսներին:

Հայաստանից, դաւունական և սվալներով, վերոնշյալ Երկու ամիսներին հարեւան Իրան, ինչպես նաև Արաբական Միացյալ Եմիրություններ արտահանվեցին մոտ 120 հազար (այլ աղբյուրներ նշում են նաև 140-150 հազարը) ոչխար և գառա: Ըստ որում, դրա որու՞ն ոչ մեծ մասը նաև Կրաստանից Հայաստան ներմուծված եւ արտահանված ոչխարներն են: Սակայն իհմնականում արտահանվել են մեր Երկրում բուծվող ոչխարները: Այս Երեւոյքը շարաստսակ արձագանքների արժանացավ: Եթե ոչխարի մսի զնի կտրուկ բանկացումից շարվային խաղաքացիների դժգոհությունը բնական է Եւ հականալի, աղա անհասկանալի են բվում դաւունյաների եւ գոլուցացիական ննտեսությունները ներկա աւագործների արձաւագեցներ:

յացնողներ արածամեներ:

Գյուղանտեսության նախարար
Գերասիմ Ալվերյանի եւ նախա-
րարության նյուու դաշտունայժեր մո-
տեցումներն անհասկանաի են, բա-
յի ու նրանց խստեից այլդես էլ չէր
հասկացվում՝ ոչխարների արտա-
հանման ծավալների ավելացումը
դրակա՞ն երեւույթ են հաճարում, թէ
բացասական, կո՞ն են դրան, թէ ոչ:
Նրանք միայն փորձում են արդարա-
նալ եւ աղացնուել, որ ոչ թէ այսիւն
է արտահանվել, այլ այնիւն: Ան-
ուշում, առանց նախարարի կամ նա-
խարարության գիտության կամ նա-
նակցության նման աշխալոյթ գոր-
ծոնքաց ոժվար են տեսի ունենար:

ի՞նչ ազդեցություն կունենա մեծ
գյուղանմասնեսության մյուս ճյուղերի
վրա՝ գյուղնախարարությունում հա-
վանարար չեն մտածել: Ընդ որու-
այդ կառուցի ներկայացուցիչներ-
երինք չեն հայսնել, թե այս ընթաց-
քում բանի՞ արտօնապայմանը են վեր-
կանգնվել, ինչը նախատեսված
այլ ծրագրով:

ի՞նչ ազդեցություն կունենա մեծ
գյուղանմասնեսության մյուս ճյուղերի
վրա՝ գյուղնախարարությունում հա-
վանարար չեն մտածել։ Ընդ որու-
այդ կառուցի ներկայացուցիչներ-
երինք չեն հայսնել, թե այս ընթաց-
քում բանի՞ արտօնավայրեր են վեր-
կանգնվել, ինչը նախատեսված
այլ ծրագրով։

Նշանակում է մեր արտապայտերը վերածել անաղասի: Ոչխարներն արածելիս խոր դոկում են արմառով, ի հետազոյտմ այդ վայրում այնքան խոս չի առնու: Ի ասրբերություն կը մեր որբի խոր Խօսում են առ ու

Նշանակում է մեր արտավայրերը վերածել անաղատի: Ոչխարներն արածելիս խորը դոկումենտ են արմատով, եհետազայում այդ վայրում այլևս խոս չի առում: Ի սարքերություն կրկնվերի, որն ի խորը կտրում են, այլ ոքեւ դոկումենտ արմատից: Այսինքն վերջին դեմքում արտավայրերը վերականգնվում են, իսկ ոչխարների ար-

սիմ Ալավերդյանին՝ գոնե սրա մասին նա տեղյա՞կ է եւ ի՞նչ երկրութեած է Նվաճենի մեր ոչխարհեռվագայասանի արոտավայրերը ամայացնելոց հետ:

70-ական թվականներին խորհրդային Հայաստանի կառավարությունը որ որուեց սահմանափակել ոչխարժերի գիշաբանակը, բայց այդ հարցին տրվեց ազգային Ենթատեսա, անի որ մեծ մոտ ոչխարաբուծությամբ զրագվում են իհմանականում դրդենու և զղիները: Նաեւ հարեւան Աղրեցանի միջանությամբ այդ հարցը լուծվեց ի վճառ Հայաստանի, եւ ոչխարժերի գիշաբանակը սահմանափակելու որոշումը փաստորեն վերացվեց: Մինչեւ, ակնհայտ է, որ ոչխարաբուծությունը Հայաստանում զարգացնելն ուղղակի հակացուցված է: Այն դարձած կիսեղի տավարաբուծության զարգացումը, իսկ անայացած Ծննդային առտօնակայրեցր սոլոյաների, հեղեղների եւ այլ աղետների հիմանալի միջավայր են ստեղծում:

Փիսաւենը դեմք է զարգացնել
տավարաբուժությունը, եւ ի Վերջոն
ինչարավ ղառնալ տավարի մսի ա-
ղահովվածությամբ, այլ ոչ թե սա-
կած գոմեշի մին ներկերե շնչկաս-
տանից: Ի դեպ, նկատվում է նաև
Դայասանից տավարի մսի արտա-
հանման ավելացման միտում: Ար-
տահանման ավելացումն ինչին դրական երեւութ է, բայց ոչ այս
դեմքում: Եթե նաև արար, եթե միայն
գոյունանախարարությունում չեն կա-
րող կամ չեն ցանկանում, առա կա-
ռավարությունում դեմք է լրջութեն
վերլուծեն, թե ինչչեն է դատահում,
եթ տավարի մսի արտադրությամբ
սեփական դահանջարկը բավարա-
րել չկարողացող երկրում այն արտա-
հանվում է:

